По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 71 (10.454). Львів, вівторок 31. березня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Українське місто - українському селу!

Українське місто — українському селу! Таке гасло пронизує відозву „Краєвого Комітету допомоги голодному селу". Українське місто — українському селу! — це провідний мотив тієї відозви, коли мати на увазі західно-українську національну територію.

Те гасло має свій глибокий зміст, що повинен стати поворотною точкою в оцінці взаємовідносин між українським селом й українським містом.

Досі в наших підрахунках, в пляновости нашої праці, в розвитку наших змагань головну ролю грало село. І зовсім слушно! Бо на протязі цілих десятків літ нам приходилось мати до діла тільки зі селянством і селянською інтелігенцією, все одно чи вона походила зі священичих домів, чи з селянських хат. А та інтелігенція, звязана зі селом, початково сентиментом, а згодом і постановкою реальної, позитивної, органічної праці всю свою увагу присвячувала селянству. Місто, яке все, а головно в новітніх часах грає рішаючу ролю, було нам чуже, вороже політично, економічно й культурно. Суто-міське населення в своїй переважаючій і рішаючій частині було нам чуже. Українського елементу було там мало, а квалітативно не представляв він собою ніякого поважнійшого значіння. Та й цей елемент в своюму корінї був зденаціоналізований або національно индиферентний, його світогляд незвичайно обмежений, а погляд на українське село здебільша ідентичний з поглядом жидівсько-польської міської більшости.

„Хлоп" — в розумінні цеї більшости і її мимовільної, несвідомої а в найкращому випадку малосвідомої „руської" прищіпки — був звичайно „дурний", неосвічений, неграмотний. Село мало своє значіння тільки як терен експльоатації, безправного чи узаконеного грабіжництва. Звідсіль і зродилася зовсім немудра приповідка: „На село людей дурити!".

Та згодом боротьба села за свої права, не лише економічні й освітні, але й політичні, захопила й місто. Воно почало організуватися, приходити до свідомости, обєднувати свої політичні змагання з такимиж змаганнями села. Інтелігенція, яка вийшла головним чином зі села, почала зближуватися з міським українським елементом, зводячи до спільного знаменника інтереси села і міста. Національно-політичний ренесанс українського села спричинив такий же ренесанс українського міста, постійно підсилюваного сільським або маломістечковим елементом. В процесі кристалізації української національно-політичної думки міста на українській національній території звільна почали ставати тим, чим вони в нормальних умовинах повинні бути, почали перетворюватися в центри українського політичного, освітнього й економічного життя.

На протязі двох-трьох десяток літ, відбувалася метаморфоза міста. Українська ідея, поширювана особою в місті інтелігенцією і піддержувана припливом свідомого, а що найменше національно збережливого сільського елементу, поширювалася і вкорінювалася в польсько-жидівських оазах, в міських осередках української національної території. Вже перед війною мали ми поважне число організацій суто-міщанського елементу. Події останніх літ ще збільшили й поглибили цю потребу, а одночасно вони були кроком вперед на шляху кристалізації українського міського населення. Бо коли до перевороту 1918 р. ми мали в містах тільки свідому національно-політичну інтелігенцію й частину ремісництва та робітництва, то після перевороту наступив ще виразніший зворот на краще: в українському національно-свідомому таборі найшлася величезна більшість українського міського населення, ми здобули свідомий, хоч ще незорганізований в незалежних професійних установах пролєтаріят.

Процес розбудови українського міста, нерозривно звязаного з українським селом, увійшов на шлях природного розвитку. Замісць нечисленного, давнійше пасивного міського елементу, тепер маємо вже розмірно численний, рухомий, активний, національно й соціяльно свідомий український елемент. А безпосереднім товчком цього зросту українського міста було, є і ще довго буде українське село.

Не будемо зупинятися над значінням міста для повної еманципації нації. Над цею справою слід буде колись спинитися основнійше, бо місто є тим політичним, економічним і освітньо-культурним осередком, де збігаються всі суспільні нерви, є тим серцем, до якого сходяться всі жили і яке розпроваджує живу кров в социяльнім организмі, є тим мізком, що творить і керує політичною й культурною думкою нації. Всі наші здобутки і всі втрати останніх літ слід приписати містові в розумінні сили або слабкости українського міського населення. І в тому лежить вся вага міста. Але місто лишене собі, позбавлене животворчих сил села, його підсилюючого елементу, само в собі було би ще довгі роки безсильне. Між містом і селом істнує тісний звязок, нерозривна злука, так що ослаблення села є однозначне з ослабленням міста і навпаки. Місто і село—це дві руки, дві ноги, двоє очей одного й того самого организму, що має одно серце і одну голову. Спаралізування одної руки, чи одного ока поважно загрожує цілому організмові.

Досі українське місто під економічним оглядом жило, розвивалося й розбудовувалося засобами українського села. Тепер те село в крайній нужді, в упадку, придавлене горем і катастрофою голоду. Святим, насущним обовязком українського міста є допомогти українському селу в хвилі лихоліття. Тому то незвичайно підходячим і на часі є клич: Українське місто—українському селу! Не сумніваємося, що цей клич найде широкий і загальний відгомін в українському місті, що те місто сповнить свій обовязок і сплатить свій довг перед українським селом та засвідчить нерозривний звязок і міцну єдність між селом і містом.

Ф. Ф.

Держава і церква.

Промова посла С. Хруцького на пленумі сойму з дня 24. березня ц. р. з нагоди ратифікації конкордату.

Значіння підписаного акту. — Його головна риса. — Рим і оборона польської політики. — Активна льояльність духовенства. — Перемога ідеольогії польської правиці. — Роля унїятської церкви.

Висока Палято! З огляду на те, що Річпосполита Польська не признала принципу відмежування церкви від держави, конкордати між державою і поодинокими церквами є необхідністю. Нині сойм радить над першим з цих конкордатів. Маємо надію, що незабаром держава почне підписувати умови щодо нових конкордатів і з иншими церквами, инших некатолицьких віроісповідань. Конкордат між польською державою і Апостольською Столицею не є для нас байдужим уже з тої причини, що він є першим, а в наслідок цього: принципи цього першого конкордату без сумніву стануть основою для инших віроісповідань. Крім цього конкордат не дурно розглядали у комісії закордонних справ;— він має деякий політичний зміст, до чого ми не можемо поставитись байдуже. Вкінці конкордат між Апостольською Столицею і польською державою безпосередно нас торкається, зважаючи, що 55 проц. українського народу, що живе в Польщі, приналежні до греко-католицького обряду. Позбавлений з вашої вини спроможности мати своїх представників у соймі, цей відлам українського народу поручив оборону всіх своїх інтересів, а тим самим: релігійних, послам православного віроісповідання. Само собою, що релігійні справи можемо розглядати зі становища загально-національного, а не з вузько-обрядового. Отже й наше становище до сучасного конкордату буде зазначене з огляду на загальне добро українського народу.

Переходячи до характеристики конкордату, я хотів підкреслити його найголовнійшу рису. Він є перемогою польської держави, чи точнійше: державної концепції правого табору. Міністо Ст. Грабскі може бути гордий, не лише як делєгат уряду, але як лідер правиці. У конкордаті найшла повний вислів його ідеольогія. Що придбала з конкордату польська держава? Вона одержала нового союзника в особі Апостольської Столиці, союзника без застережень. Папський Ватикан звязав свої інтереси з інтересами польської держави. Правду казав проф. Дубановіч на засіданнях підкомісії, що в конкордаті стали інтереси католицького костела тотожні з інтересами держави, і тому сам ствердив, що в конкордаті переведено скрізь рівновагу між польською державою і Апостольською Столицею. І тому слова п. делєгата Грабского не є пустою чванливістю: що св. Отець ставиться дуже прихильно до Польщі і що істнування сильної та великої Польщі є необхідне для Европи та цивілізації. П. корреферент, соціялістичний посол Чапінські, який глядить на Ватикан і його політику дуже підзорливо, даремне відшукував у конкордаті переведення одної з тез ватиканської політики про супремацію католицького костела над державою. Збитий із пантелику п. Чапінскі не запримітив, а може й не хотів запримітити, що Рим таки полишився вірним собі і не зрікся своєї ідеї, щоби проводити міжнародньою політикою, чи впливати на неї. Не панувати над світською владою в Польщі, але спільно з Польщею і через Польщу впливати відповідно на світову політику і на саму Польщу — ось мета Риму збережена в конкордаті.

Голова комісії закорд. справ Дембскі влучно сказав, що Ватикан, від хвилини признання конкордату, нічого не зробить у своїй політиці такого, що було би шкідливе для польської держави. Рим дуже далеко заангажувався в польській політиці. У цьому напрямку Ватикан пішов так далеко, що в користь польської державности склав жертву навіть з релігійних інтересів. Для ширення католицької віри між іновірцями дуже корисним для Риму

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 225/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 66 (10.444) z dnia 25. III. 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Polszcza i Nimeczczyna" a) między słowami: Polszcza... a: diłyt, b) Polszcza... a: dosi, c) pozbawleni... a: Pry-czynoju, d) rozbiżnostej... a: Za dyploma-tiejiu, e) rozczarowałysia... a: Oś z jakoi to-czky zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk. uznał dokonaną w dniu 24. marca 1924 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 26. marca 1925.

Hawel

було те, щоби істнували дієцезії поза межами польської держави, як нпр. Витебська, Могилівська та инші, але що для польської держави було це дуже небажане — Рим відступає.

Конкордат означує обсяг усіх дієцезій у межах польської держави, в тим самим Рим забезпечує польську державу на майбутнє від можливости, щоби чужі держави не вмішувались у внутрішні польські справи, та найважливійше те, що своїм авторитетом немовто санкціонує теперішні кордони польської держави. І то саме у мент, коли справедливість цих кордонів підлано в сумнів. Мав рацію пан професор і міністр Стан. Грабскі, що квапився підписати конкордат і відкладав на пізнійше полагодження цілої нивки инших справ, таких важливих як нпр. справа патронату та майна відобраного від костела владою завойовницьких держав. Хто зна, чи нині Рим пішов би так легко як кілька тижнів тому на умову такого змісту. Треба признати дипльоматичну зручність п. Ст. Грабскому.

В_тикан не лише санкціонує і признає нинішні кордони польської держави, але піддержує і инші імперіялістичні аспірації Польщі, як нпр. у відношенні до Данціґа. Дивно вражає те, що висуваючи тезу, що межі дієцезії не можуть виходити поза кордони держави, конкордат робить у цій тезі вилім там, де діло йде про користь польської держави. Конкордат, в уніссон з польським апетитом на Данціґ, повіряє юрисдикцію над католицькими мешканцями Данціґа польському архиепископові, а не німецькому — як слід було би передбачати.

Ось як у цій справі глядить Ватикан крізь призму польських змагань, отверто засуджуючи себе на неприємність з боку Німеччини, а ще в більшій мірі — Литви. І ось першим наслідком і відгомоном умови конкордату між Польщею і Апостольською столицею був виїзд папського нунція на Литві і зірвання урядом цієї держави переговорів з Римом у справі конкордату.

Та не лише в царині закордонної політики Рим глядить польськими очима. В инших питаннях бачимо той самий близький звязок між Апостольською столицею і польською державою. Головно характеристичним є твердження, яке мав, як кажуть, висловити св. Отець, що добрий католик буде завсіди добрим громадянином. Крім цього Ватикан свідомо обіцює льояльність підчиненого йому духовенства супроти польської держави і то льояльність не лише пасивну, але й активну. З огляду на тісний звязок між польською державою і Апостольською столицею, на випадок непорозумінь між ними, всі спори мають полагоджуватись взаємно, і для того, призначується так сказати мирова, посередна інституція, складена з рівної скількости представників, з обох боків. (*П. Гломбінскі: До цього кожний є зобовязаний, не треба ніякого посередництва*). Такого принципу взаємного порозуміння в конкордаті не можна би перевести, якби не було тісної єдности між обома сторонами.

Що більше; у царині внутрішньої політики Рим і Ватикан анґажують себе так далеко, що навіть уповні санкціонували політику правих партій. Тут починається перемога ідеольогії п. Ст. Ґрабского, у царині внутрішньої національної політики. Праві партії привязують велику вагу до такої інституції як костел у розумінні державнім, і саме праві партії бажають зробити з латинського костела, з його могутньою організацією, знаряддя своєї національної політики, знаряддя польонізації. (*Голос п. Міхаляка: Православна церква була царським знаряддям!*).

І тут знову Ватикан, здається, пішов на значні жертви зі свого боку. В інтересі Риму лежить поширювання католицької віри серед іновірців. До цього часу місію ширення католицизму на Сході повіряли греко-католицькій церкві. Унія мала бути спершу мостом, по якому православне населення могло би лекше перейти до римо-католицького костела. Такою була „державна рація" унії, але унія не зовсім довела до покладеної мети. Правда, св. Отця признає тепер приблизно 4 міліони людей, з тих, які не належали би до його пастирського стада, колиб не істнувала унія, але унія не зробила зі своїх віруючих латинників і в деякій мірі стала самостійною. А проте це не значить, щоби в наслідок цього перетворення унійтська церква втратила свою месіяністичну силу.

(Докінчення буде.)

Шкільний плебісцит на Волині.

Однозгідне становище „зразкових" інспекторів.

Польський уряд видав виконавчий розпорядок до шкільного закону для „кресів", яким заряджено поголовний шкільний плебісцит батьків дітей в шкільному віці. Розпорядок постановляє між иншим, що про мову навчання в даній школі постановляє куратор на внесення шкільних інспекторів, а саме в той спосіб, що те рішення куратора подають шкільні інспектори до відома батьків через повідомлення о д н о г о з тих, що внесли декларації з жаданням польської мови навчання і о д н о г о з тих, що виставили домагання не-польської мови навчання. Таким чином урядовий і обовязуючий розпорядок о ф і ц і й н о установляє о д н о г о мандатаря для всіх деклярантів. Ясно, що коли куратор, а радше шкільний інспектор удержує звязок з деклярантами через о д н о г о з них то й декляранти мають не лише право, але й обовязок тим самим способом піддержувати взаємини з інспектором чи куратором, а в першу чергу можуть спільно подавати всі стверджені урядово декларації на руки інспектора.

Та інспектори всупереч постановам закону і міністерського розпорядку, а під диктатом М. Прушиньского поступають наскрізь самовільно. І в Галичині і ще більше на Волині інспектори вимагають, щоби кожний деклярант зокрема являвся в інспектора зі своєю деклярацією. Коли він переборе всі трудноші зі ствердженням підпису, то його жде ще довга, нераз кількамилева подорож до міста до інспектора, якого звичайно не застає. Особливо на Волині, де кож-

М. ВОЗНЯК. 17)

Шевченко й княжна Репніна.

Читаючи свої дивні твори, він робився чаруючим; його музикальний голос переливав у серце слухачів усі глибокі почування, що тоді панували над ним. Він був наділений більше ніж талантом, йому був даний геній, і його чула й добра душа настроювала його сопілку на високе й святе. Поголоска розносила сумні вістки про його дитинство й молодість, говорили, що він багато страждав, що він купив страшними досвідами право громити сильних... говорили між собою, але ніхто не смів торкнутися його життя в розмовах з ним: його всі любили й усі бажали йому щастя й успіху — багато вдоволялося тим, що висловляли це на словах, инші й передовсім Віра бажали йому досягти високої цілі: — вона пізнала, що він може бути великим і всіма силами душі хотіла, щоб він завсіди й в усім був великим. Віра не гарна й не молода, але на її обличчі відбивається справжня доброта, що деколи прецінь затемнюється виразом погорди, обурення, гніву... Вона почуває вогненно, її очі блищать розумом, одначе по більшій части висловлюють глибокий сум і як дві ясні звізди на темнім горизонті осяюють бліде, зморене обличчя, котре не без принади для тих, хто не лякається осінних заверух, кладовищ і кістяків. Віра змучилася життям, вона почула, що чисті й високі радости ще найшлиб голосні відгомони в її серці. Але вона їх придушувала: все таки деколи пюти й засуви що їх вона наложила на свою душу як ланцюги, ві рвалися горячим, нічим нестримним почуванням і оживляли, обмолоджували сумну завмерлу Віру. Поява Березовського в Луганові належала до тих епох її життя, коли вона проти власної волі була відорвана від одноманітного безбарвного життя, щоб знову пуститися на сливе забутім морі вражінь, уяви й душевних поривів! Ми описали Березовського як поета, зостається сказати нам кілька слів про нього як людину й ми побоюємося, що закінчення нашої знимки охолодить читачок до героя нашого оповідання. Березовський їв, пив, як усі смертні, й хто б увійшов у кімнату, де він находився з иншими молодими людьми, яких на жаль так багато, ніяк не міг би поставити його на вищий ступінь від инших: він міг віддаватися цілими годинами найпустійшій, найбуденнійшій розмові й навіть, як здавалося, захоплюватися нею. Він був добрим до слабости й душевно легкодушним до жорстокости, нерішучим і заразом необразованим у своїх діланнях. Його не можна було не любити, для тих, хто щиро любив його, він був джерелом клопотів, непереривних переходів від захоплення до обурення, від спочування до остуди!

„Віра привязалася душею до його душі після того, як вислухала його поему, вона полюбила його святим високим почуванням материнської любови, що його зародок усяка жінка носить у свойому серці; але в багатьох воно не находить нагоди розвинутися. У Вірі-ж воно запалало з усією силою пристрасти й горіло з самовідреченням, властивим тільки жіночій душі. О як молила вона Бога, що наділив Генієм її улюбленого поета, щоб він поміг йому осягнути високу ціль, призначену для нього; щоб він осяяв і проміннями слави й проміннями щастя земний шлях її улюбленця, а його вона прохала тільки вірити, в її безумовну дружбу. — Березовський давно вже гостював у Радимових і до часу частої появи в їх домі Ольги Петрівни, гарної, пустотливої, холодної й дуже звичайного розуму дівчини він увесь був відданий сімї Радимових; деколи задумувався, дивлячися на Софію, шукав завсіди нагоди зблизитися з нею й зоря чистого поетичного кохання зайнялася в нім. З Вірою він подружився як із добрим товаришем; він, здавалося, так був певним у непохитности її почувань, що з свого боку не докладав жадного старання, щоб їх пестити й піддержувати, і коли цей спокійний щиродушевний настрій давав Вірі хвилини довіря, що їх вона високо цінила, то той настрій не завсіди задоволяв її заздру гарячу вимагаючість, яка не розуміла в почуванні, як би його ні називали коханням чи дружбою, цих пароксизмів холодности й відчуження, що їх так часто стрічала в Березовськім.

„Ми зоставили всіх гостей коло чайного стола: Березовський залицявся до Ольги, що дуже ласкаво слухала його солодких речей. Софія говорила з Язиковим про нові книги й чарувала його розумною, живою й основною розмовою, Віра старалася забавляти дам і встигала вести з ними бесіду, хоча її думки були звернені цілком на инший предмет: пустотливість, гонорність Березовського засмучували її, вона з нетерпеливістю дожидала відїзду всіх гостей, щоб довести до вияснення з ним, та що вона йому скаже, яке вона має право заборонити йому закохуватися в кокетці? Яке? Право щирої дружби, готової пожертвувати йому багато чим. Але чи зрозуміє він усю силу, всю чистоту її почування? і мимовільний уразливий сумнів стиснув серце Віри... Їй не можна було розмовляти про одно й думати про що инше, і на питання, яке поставила їй мати Ольги, вона відповіла так не до речі, що всі зареготали. Язиков завважив, що не одна Ольга Петрівна задумується сьогодні. й Віра Львівна так само не своя...

(Продовження буде.)

...осідок інспектора є віддалений звавжно на 30—40 верств від місцевости декларанта, такі вимоги є вводженням в нівець постанови міністерського розпорядку. Незвичайно помислові є „малопольські" інспектори, але їм починають гобити конкуренцію волинські. Ці останні вимагають не тільки предложення декларації кожним декларантом зокрема, але й представлення „dowod-y osobisi-oro" (себто пашпорту) та метрики дитини.

Хоч ті „вимоги" не є передбачені ані конституцією, ані ніяким иншим законом, ані навіть міністерським розпорядком, і хоч тому їх ніхто не має, тим більше на селі, то все таки інспектори їх домагаються, виявляючи поліційні нахили.

Волинські повіти складаються пересічно (за виїнятком любомльського повіту) зі сто сіл. Коли кожне село предложить тільки вимаганих законом 40 декларацій, то разом інспектор мусів би приняти особисто й окремо 4000 декларантів в місяць, себто кожного дня (відрахувавши 5 днів в місяці березні на самі неділі) по 160 декларантів. А приймаючи таке число декларантів, він бажає не лише перевірити підписану декларацію з „dowod-ом osobist-им" і метрикою дитини, але й списати протокол з кожним декларантом. Колиб отже інспектор працював денно (і розуміється ніде не виїзджав) 6 годин і на годину разом з протоколами приймав 4 декларантів, або 24 денно, то за місяць березень, на який призначено шкільний плебісцит не-Поляків, він міг би прийняти тільки 600 декларантів, а 3400 декларантів мусілиб цілий місяць ждати в інспектора під дверми і по місяці вижидання відійти з нічим, не подавши декларації.

А коли мати на увазі, що інспектори тільки в останніх двох тижнях почали були приймати декларації, то очевидно, вони можуть при найліпшій волі приймати тільки 300 декларантів, лишаючи 3700 на лепу.

Такі то історії, перепони й инші штучки видумали „зразкові" інспектори під проводом і вказівками бистроумного М. Пруплиньского, який в „Сл. Пол." заохочує їх, щоби вони сміло й відважно ломили закон. Так навчені Прушиньским і його „народовими організаціями" волинські інспектори в Ковелі, Горохові, Кременці, Дубні, Острозі, Любомлі, Луцьку, Берестю і Володимирі під проводом куратора Сікори в останніх днях повертали через волосні (ґмінні) уряди вже прийняті ними декларації, вимагаючи нового і н д и в і д у а л ь н о г о приношення декларацій з „dowod-ами" і метриками. Очевидно, на руках у декларантів є посвідки зложення декларацій у інспекторів. А що з кінцем березня кінчається плебісцитова акція, то інспектори, повернувши декларації, можуть заслонюватися тим, що плебісцит скінчений, а в них ні одної декларації. Супроти такого становища інспекторів, українські посли 25. ц. м. вдали понад 700 декларацій з 18 сіл дубенського повіту в міністерстві освіти на руки шефа департаменту загального шкільництва п. Жлобіцкого.

Всі польські партії підносять крик, домагаючись вміцнення авторітету влади. Одначе сама влада не дбає за свій авторітет, як це бачимо на поведінці „зразкових" шкільних інспекторів.

КОМІЇ ДЛЯ ДОПОМОГИ ШКОЛАМ НА УКРАЇНІ.

Комісаріят народньої освіти України робить заходи для організації на селах спеціяльних комісій для економічної допомоги школам і участи у внутрішньому господарському життю шкіл. Комісії ці будуть складатися в части з батьків дітей, в переважній же части з місцевого так зв. „селянського активу", це зн. з відповічних комуністичних „ячейок", комсомолу, комнезаму і инших подібних організацій, щоб не випустити з комуністичних рук впливу на школи.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Частинне продовження реченця декларацій.

28. III. було перше засідання „Політичної секції для справ сх. восвідств і нац. меншостей при мін. раді" під проводом Тугута. Ухвалили продовжити реченець складання шкільних декларацій на 20 днів у шк. кураторіях Гродно, Берестя й Луцьк.

Нові нім. предложення.

„Таймс" повідомляє, що нім. мін. загр. справ Штреземан предложив англійському урядові нові пропозиції в справі гарант. договору. Для влекшення дипл. положення Франції не згадується в предложеннях про нім. сх. границі.

Еріо відповість на нім. предложення.

„Пті Пар." повідомляє, що Еріо зі своїми найблищими співробітниками на Ке д' Орзей приготовляє відповідь на нім. предложення, бо лише один франц. уряд одержав їх на письмі, коли в столицях инших союзників дала Німеччина лише устні пропозиції. Франц. відповідь прийме до відома зміст нім. меморанда, висловить бажання дальше переговорювати і попросить доповнюючих інформацій.

Вибори нім. президента.

29. III. при виборах нім. през. з обчислених 9 міл. голосів впало на: Бравна 2.700.000, Яреса 3,315.000, Кельмана (ком.) 845.000. Маркса 830.000. Людендорфа 112.000, Гельда 350.000, Гельпаха 670.000.

Вбивство грузинського поета.

28. III. у Варшаві зредукований урядовець мін. земельних реформ Ст. Лебрун вбив у цукорні грузинського поета і голову польсько-грузинського товариства Курулішвілі. Курулішвілі видавав у Варшаві часопис на польській мові, ціллю якого було піддержування польсько-грузинських взаємин. Лебрун зізнав, що вбив Курулішвілі зате, що жив із його жінкою. А хоч Лебрун згодився на розвід, К. нав'язав взаємини ще з иншою жінкою.

Нова президія скупштини.

28. III. на засіданні скупштини в неприсутности цілої опозиції вибрано президію, як предсідника Марка Тріфковіча (рад.), заст. предс. Увумовіча (рад.) і Палячка (дем. десидент).

Де Троцький?

Радянська преса містить телеграму Троцького з кондоленціями з приводу смерти Наріманова. Відкіля ця телеграма й до кого адресована, преса не подає. Часописи пишуть, що Троцький пропав десь із двома приятелями. Це викликало збентеження в урядових колах. Сталін видав приказ відшукати й арештувати Троцького. Риські ґазети повідомляють із Льондону, що Троцький самовільно кинув Кавказ і виїхав до Москви, щоби взяти участь у нарадах III. інтернаціоналу.

Невдалий замах на Бальфура.

Льондонські часописи повідомляють, що до палестинського уряду в Єрусалимі прийшов пакет для Бальфура. Посилка була підозріла, тому отворили її. Виявилося, що то була пекольна машина, великої вибухової сили. Вибухові матеріяли були з хемічних англ. фабрик.

Наради над нім. предложеннями.

Урядово оголошено, що наради між франц. і англ. урядом над нім. предложеннями тимчасово закінчені. Від 29. III. нараджуються над відповідю на нім. пропозиції, предложені в лютім. Відповідь дадуть в окремих нотах однакових щодо змісту.

Напад на головну почту у Львові.

Те, що сталося в пятницю у Львові на подвірі головного почтового будинку, не може ніяким робом вміститись у понятя про цивілізаційний лад у XX ст. У самому середмістю, в час, коли ще скрізь великий рух, кількох бандитів нападає на почтовий віз, терроризує револьверами двох конвоірів і візника та на їх очах грабує мішки з грішми! Дійсно, історія наче з фантазійних описів авантюрничих пригод посеред Сіюксів чи якихось инших Ботокудів. Напад на головну почту у Львові свідчить про великанський зріст злочинних елементів, про небувале досіль етичне розпуздання, про остаточний упадок усякої пошани перед писаним і неписаним законом та про зведення на нівець решти авторитету сторожів прилюдної забезпеки. Факт згаданого грабунку був би виключений, колиб не було для нього відповідного психольоґічного ґрунту. Цей факт не дасть себе виправдати арґументом про загальне явище повоєнної деморалізації. Бож Львів, це на ділі невеличке провінціональне місто, яке ще не повинно претендувати на освячене право багатоміліонових столиць до постійних „організованих кадрів" великоміських бандитів.

...скільки разів глянеш крізь вікно нашої редакції — то на ринку біля криниці, або з боку на тротуарі вічно торчить та швендається якесь індивідуум, що тільки й зиркає на вхід до будинку та на його вікна. А коли вечір у нас та в сусідній „Просвіті" вікна освітлені — так і очей не зводить з них таємничий обсерватор! А тимчасом на передмістях буйним цвітом розростає шумовиння, яке щораз сміливійше у своїх затіях. — До суботиянньої інформаційної нотатки про сам грабунок нічого додавати: шість бандитів, прибраних у студентські шапочки, скопало з почтового воза, який тільки що заїхав на подвіря головної почти з вул. Сикстуської, два мішки з грішми разом на суму 32.500 зл. і втекло крізь перехідну каменицю Сикстуська 42 на вул. Крашевського а відтіль до Єзуїтського саду. — там і пропав за ними слід, а розшуки поліції не довели ще до жадного успіху.

Почтовий віз, який обїздить почтові філії для відбирання денної каси, пильнує тепер кінна поліція. І в почт. урялі уставлено поліційні постерунки. Придержаних у суботу почтовиків ограбленого воза відставили до поліц. арештів з причини суперечних зізнань.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за кілька місць у вступній статті „Визначні індивідуальність", та за кілька речень у статті „Інтелігенція і село".

— **Шевченківський концерт у Берні моравськім** відбувся заходом комітету складеного з представників українського студентства, 19. III. 1925 р. у вел. салі „Besedního domu". Програма була виконана місцевим студ. хором (Франко-Ярославенко — „Паремні пісні", Шевченко-Степенко — „Невольник", Шевченко-Лисенко" — „Забіліли сніги" та Коваленко-Степенко — „Прометей"), котрий відспіванням заповіту і зачав концерт та запрошеними гостями-артистами: п-на А. Останчуківна — mezzosoprano Ужгородського театру („Минули літа молодії", „І золотої і дорогої", та кілька нар. пісень); п-на І. Бурякова (фортепян); п. В. Ємець (бандура — „Чого плачеш Україно" та нар. мельодії) і п. Б. Самійлович („Мені однаково" та „Ой чого ж ти почорніло зелене поле") а також викладом у чеській мові про Шевченка, виголошеним С. П. Козаком. Усі точки за своє гарне виконання були нагороджені рясними оплесками переповненої салі. Особляве враження на публику зробила мистецька гра п. Ємця на бандурі та виступлення п-ни Останчуківни в народнім убранню з низкою українських народ. пісень. Між гостями, крім нач. військової округи, президента фінансової палати і инш. визначних осіб офіційного світу м. Берна, численно була заступлена професура на чолі з пп. ректорами техніки та університету, а між студентством крім Чехів, Словаків та Німців були також Болгари, Москалі, Югославяне, Естонці, Білоруси, Литовці та козаки. На другий день мав виклад для „Село-Спілки" п. П. Богацький на тему: „Шевченко-революціонер і його взаємини з тодішніми революц. політичними партіями. **М. Д.**

— **Ukrainika.** Берненський (на Мораві) часопис „Rach" умістив з нагоди 64-их роковин смерти статтю про Т. Шевченка а також його портрет.

— **Ревізії.** Невідомо, з якої причини — бо хіба трудно шукати тут звязку з нападом на касу почти! — в ніч з пятниці на суботу переведено ревізії у пп. Володимира Левицького на Клепарові, Любомира Огоновського і Сайкевича. Шукали, шукали й пішли, не сказавши причини непрошеної візити.

— **Синдик української митрополії.** В звязку з новинкою в ч. 63 „Діла" з дня 21. березня ц. р., в котрій порушено справу зізнань д-ра Евгена Гвоздецького, синдика гр.-кат. митрополії, в процесі казнім Коваленко й тов., д-р Е. Гвоздецький просить нас зазначити, що відповідні вияснення в цій справі зложив виділові Союза Українських Адвокатів у Львові, яко своїй становій організації.

— **Нагорода Нобля.** На цей рік призначено пять Нобелівських нагород у загальній сумі 590.000 швед. корон. Таким робом кожний нагороджений одержить маленьке майно.

— **Чудодійний лікар.** Селянин Хведір Ткач із Запитова повіз зі Львова до хати жінку, яку признано в Кульпаркові безнадійно недужою. Зявилась сусідка, пропонуючи чудотворця-лікаря. Коли зявився чудотворець, спершу домагався, щоби йому принесли нову одіж недужої, кожух, біла, то-що, і що це він мусить закопати на розстайній дорозі. Коли Ткач повіз жінку на ніч, щоби бути присутним при обреді як „чудотворець" поорагетиме з недужої „чорта" — не діждався його повороту з роздорожної дороги. Сусідів, що нараїла „чудотворця", арештували.

— **Для шахістів.** Уряд СРСР. організує в осени ц. р. міжнародний шаховий турнір у Москві, в якому візьмуть участь найвизначніші мистці: д-р Ляскер, Альохін, Капабланка, Маршаль, Реті, Рубінштайн, Грінфельд та Тартаковер.

— **Школа англійської мови.** У Львові на Бернардинській площі ч. 17. п. Олекса Нижанківський, еволюція з Америки, відкрив школу англійської мови. Викладаючи в ній по українськи. Дві лекції п. Нижанківський дає даром для тих, котрі не побажають користати з дальших викладів. Наука відбувається на душе приступних уловинах від 5—7. вечером кождого вівтірка, четверга і суботи, і крім того згідно з бажанням учеників в годинах додаткових. П. Нижанковський уживає своєї власної методи, здобутої по 20-ти роках навчання в американських публичних та приватних школах. Згаданою школою повинні зацікавитися як найширші круги нашого громадянства.

Студентські справи.

Виділ „Медичної Громади“ в Грацу подає до відома інтересованим, що вписи на медичний факультет грацького університиту в літнім семестрі починаються 8. IV., а тревантимуть до 22. IV. 1925 р.

До вписів треба: свідоцтво матуральне, метрику, свідоцтво приналежности і 2 фотографії.

Студенти Українського Університету залучають ще індекс та свідоцтво відходу з Українського Університету.

Рівночасно подається до відома, що тутешній Ректорат признає два семестри Українського Університету.

Запити слати на адресу:

„Ukr. Studentenverein „Sitsch“ (Medycna Hromada) in Graz Universität.

На відповідь залучити 1 зол. п.

ЗА ВИДІЛ „МЕДИЧНОЇ ГРОМАДИ“

Л Зарицький голова. *Роман Патрило* секретар.

З судової салі.

Німа розправа „бассарабівців“.

Засуд:

В суботу 28. III. проголосив трибунал засуд для обвинувачених за злочин з § 67 к. з. (шпіонажу) Василя Коваленка і тов.

Засуджені: 1. Василь Коваленко на 3 роки важкої тюрми, заостреної щорічно твердим ложем та цілковитою ізоляцією на протязі 24-ох годин. Слідчу тюрму від 27. II. 1924 р. враховано до кари. По відбуттю кари послідує висилка поза межі Польщі.

2. Андрій Мельник на 4 роки важкої тюрми з такимиж загостреннями. Слідчу тюрму від 10. V. 1924 р. враховано теж до кари.

3. Евген Зиблікевич на 3 роки важкої тюрми зі загостреннями. Слідчу тюрму від 9. грудня 1923 р. враховано до кари.

4. Ірина Вахнянинова на 15 місяців тюрми з врахованням слідчої вязниці від 12. грудня 1923 р. Вимір кари вже відсиділа а через те виходить на волю.

5. Богдан Зелений на 2 і пів року важкої тюрми зі загостреннями. Слідча тюрма рахується від 16. лютого 1924 р.

6. Микола Білянський на 2 роки важкої тюрми зі загостреннями. Слідча тюрма врахована від 6. березня 1924 р.

7. Михайло Гац на 2 роки важкої тюрми зі загостреннями а також зі зарахуванням слідчої тюрми.

8. Федь Воробець на 2 і пів року тяжкої тюрми. Слідчу вязницю враховано від 20. травня 1924 р.

9. Франц Штик вільний від обвинувачення. Зі суду відставляється його в розпорядження військових чинників. Він має відбувати військову службу.

10. Гринько Лихолат, смертельно хорий на туберкульозу теж вільний від обвинувачення.

Всі засуджені повинні покрити і всі видатки звязані з розправою.

Оборона внесла іменем усіх засуджених зажалення неважности засуду та відклик від виміру кари до вищої інстанції. Крім того зажадала доручення засуду всім обвинуваченим на українській мові.

‡ Посмертні згадки.

До короткої вісти про невадійну смерть бл. п. **Анатоля Сас Стрийського**, висшого урядника скарбового у Львові, поданої в 54. числі „Діла“ з 11. ц. м. подаю декілька подробиць з життя Покійного, як мого доброго товариша з молодих літ. Як сирота по священику, борючись з недостатком, покінчив Покійний середні школи в Коломиї, а по перебуттю фахових приготовчих студій посвятився службі скарбовій, котру розпочав коло 1895 р. в Інспекторатї податковім в Городенці. Тут і розпочалась нитка його страждань життєвих, бо попри тяжкі обовязки вестр. урядника, в якого ресорті лежав вимір податків, сповняв Він як щирий і свідомий Українець свої обовязки супроти свого народу. Згадаю лише, що при помочі гуртка людей доброї волі заснував Покійний коло р. 1901 Тов-о „Українську Бесіду“ а вне́дові потім Тов-о „Народний Дім“ в Городенці, беручи при тім живу участь у всіх инших тамошніх товарист ах як у філії „Просвіти“, тов. гімн. „Січ“, у „Кружку педагогічнім“ і т. д. — Коло розвою і вдержання цих товариства положив Покійний чимало труду і праці. не зважаючи на прикрі і болючі нераз заходи, з якими виключно з цього приводу стрічався у своїм урядуванню. Се було й причиною, що проти своєї волі мусів кидати Городенку. І в квітні 1904 р. попрощаний сердечно цілою українською громадою пішов практикованим тоді звичаєм на „Захід“ на рівнорядне становище до Ярослава. Та й тут не залишив Покійний своєї праці для народу. Зараз в першім році заснував і тут Тов-о „Українську Бесіду“, і через цілий час свого там побуту був її господарем, брав діяльну участь у всіх тамошніх українських товариствах, а через три роки був лише з власної доброї волі настоятелем бурси ім. св. Онуфрія. В розгарі цеї праці заходлює Покійного хуртовина воєнна, яку з родиною переживає по більшій части на еміграції аж по довшій скитальщині опиняється в р. 1920 на становищі радника скарбового у Львові. Не зражений перебутими злиднями і тут мріє про розвинення питомої собі діяльности в наших товариствах, та на жаль невагодини серед власного табору не дали тут здійснитися Його щирим намірам. Тяжко болючи над незавидною долею свого народу, котра і зломила його слабкі фізичні сили, усунувся Покійний від життя публичного, хоч до останньої хвилі всіми його проявами живо інтересувався. Смерть скоропостижна (удар серця) перервала нитку життя цего скромного та тихого, але щирого робітника і вірного сина свого народу, а в пожиттю рідним найліпшого Мужа і Батька. Цих кілька теплих споминів уважав я своїм обовязком присвятити добрій памяти незабутнього Анатоля, та нехай вони хоч в дрібній части облекшать тяжке горе Його оставшим: Дружині і Дітям.

1626 1—1 **Товариш.**

ОПОВІСТКИ.

Український театр И. Стадника — у Львові.

В середу 1. IV. ц. р. точно 4 год. попол. „ПАЛИВОДА“.

В четвер, 2. IV. ц. р. год. 7·30 вечером премієра — новинка!! „ДНІ НАШОГО ЖИТТЯ“, пєса на 4 дії. 2—2

Український Наддніпрянський Хор Д. Котка.

Вівторок 31.III. м. Яворів.
Середа 1.IV. м. Яворів.
Пятниця 3.IV. м. Львів.
Субота 4.IV. м. Перемишль.
Неділя 5.IV. м. Перемишль. 1230 7—?

Український Театр під дир. І. Когутяка.

Залищики, саля Нар. Дому:
Вівторок 31.III. ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА.
Среда 1.IV. ГЕТЬМАН МАЗЕПА.
Четвер 2.IV. (другий раз) ЧЕСНА ЗУЗАННА.

Торске, саля „Просвіти“:
Неділя 29.III. НЕУДАЛИЙ РОМАНС (о год. 3. пополудни).

Устечко, саля „Просвіти“:
Неділя 29.III. НАТАЛКА ПОЛТАВКА.

Товсте, саля кіна:
Неділя 29.III. ЗРАДЛИВІ МУЖЧИНИ.

Додатнові зголошення на тримісячний курс Інструкторок Українського Педагогічного Товариства у Львові Ринок ч. 10. II. п. приймається до дня 5-го квітня ц. р. По укінченню науки можуть абсольвентки одержувати посади інструкторок. 1671 2—2

Повіт Калущина! Шевченківське свято силами „Калуського Бояна“ при співучасти пяністки Вп. проф. Ольги Окуневської зі Стрия і співака медіолянської опери Вп. М. Голинського в салі Народного Дому у вівторок на Благовіщення дня 7. квітня 1925, год. 8. вечером. 1680 1-2

Дрібні оголошення.

КАПЕЛЬНИКА І ПЯНІСТА в одній особі заанґажує Дирекція львівського українського театру И. Стадника. Умова по згоді. Зголошення присилати: Дирекція театру Стадника, вул. Шашкевича ч. 5, Львів. 1674 2—4

ГР.-КАТ. УРЯД ПАРОХІЯЛЬНИЙ в Сушиці вел. коло Хирова пошукує учительки для учениці для докінчення І кл. гімн. жін. Зголошення: Гр.-кат. Уряд парохіяльний в Сушиці вел., почта Хирів. 1653 6—6

ДЛЯ ВСІХ ВАЖНЕ. Дахівку палену, томасину, цемент, вапно висилає сейчас по замовленню по фабричних цінах фірма „УНА“ Дрогобич, Стрийська 14. 1656 3-3

УЧИТЕЛЬ укінчений академик довголітний інструктор, пошукує лекції тільки на селі. Підготовляє з найкращим успіхом до вступного іспиту гімназ., або до низших клас гімназ. Зголошення листовно до Адміністрації під К. І. К. 1679 1-3

ПОШУКУЄТЬСЯ рутинованого концііпієнта на провінцію. Зголошення під „Провінція“. 1688 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звичайні Загальні Збори

кооперативи „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР“, кооперативи з відповідальністю уділами у Львові відбудуться **в понеділок, дня 13. квітня ц. р.** в малій салі Музичного Товариства ім. М. Лисенка (Шашкевича 5) **о год. 3 і пів пополудні.**

Дневний порядок: 1) Відчитання протоколу з конститууючих і надзвичайних загальних зборів. 2) Відчитання протоколу ревізії Краєвого Союза Ревізійного. 3) Звіт Надзірної Ради і Управи з діяльности та предложення замкнення рахунків і білянсу за мнулий рік 1923/24. 4) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії. 5) Вибір Надзірної Ради (12 членів і 3 заступників). 6) Завдання і діяльність кооперативи в найблизшім році (реферат). 7) Внески і запити. Річні рахунки і білянс виложені в льокалі кооперативи (Руська 18, I. п.) для перегляду членів. Якщо о год. 3 і пів попол. не явиться приписане число членів, то того самого дня о год. 4-ій попол. в тій самій салі відбудуться другі Загальні Збори з тим самим порядком нарад, які будуть правосильно рішати без огляду на число присутних. За Надзірну Раду: *М. Галущинський* голова, *Д-р Мих. Рудницький* секретар. 1681 1-1

ПОДЯКА.

Дня 9. березня, ц. р. неумолима смерть забрала нам найдорожшого мужа і батька Корнила Кобринського. В тяжких тайках розпуки не опускали нас, та піддержували Вп. Панство Міді, Желдівська Жп. п. Сілецька з Медвежі, та Вп. п. Кавінський з Нагуєвич за що цею дорогою щиро Їм дякуємо.

За заняття похороном дякуємо сердечно Впр. О. Мізеви, пароховни в Медвежі, та Вп. п. Камінському, директорови школи з Нагуєвич, що не зважаючи на злу дорогу не жалували свого труду. Дякуємо щиро Високопреподобним ОО. Мізеви з Медвежі, Н. Барзлецькому з Волі Якубової, П. Кухті з Унятич, М. Еденкому з Нагуєвич, Е. Сарисови зі Ступниці, С. Чижевичеви з Лужок за понесені труди і ласкаву співучасть в похоронах. Впр. О. П. Кухті дякуємо за прощальну промову при виносі тіла, а Впр. О. С. Чижевичеви за надгробну промову. Щиро дякуємо Високоповажаному панови Могильницькому, Радникови і Управителеви Надлісництва в Нагуєвичах за щире і правдиво приятельське поступування за цілий час тяжкої недуги, та за щирі і горячі слова надгробної промови. Дякуємо Вп. панови Міуцґерові, лісничому з Ясениці Сільної за прощальну промову над отвертою могилою. Дякуємо щиро Вп. п. Іватневькови професорови і дириґентові хору з Дрогобича, як також Вп. учасникам-співакам, що не зважаючи на віддалення і злу погоду — потрудилися з Дрогобича до Медвежі, та прегарним своїм співом віддали послідну прислугу Покійному. Дякуємо щиро Вп. пп. Товаришам Покійного, та Вп. побережникам, як також всім громадянам Медвежі, та сусідних сіл, що мимо злої дороги — не жалували труду та так дуже численно взяли участь в похороні.

Дякуємо щиро всім тим, що в нашім горю і нещастю всніввували з нашим горем, всім за щирість, співчуття і труд щире сердечне Спасибіг. — *Олександра* жінка, *Лев* і *Люба* діти. 1685 1—1